

Anvisningar för nämndernas verksamhetsplan

Respektive nämnd ska upprätta en verksamhetsplan i Stratsys enligt den mall som har tagits fram.

Nämndernas ska senast 4 september ha antagit peng, taxor och avgifter i nämnd, inför kommunens framtagande av budget. Undantaget är Kommunstyrelsen som antar peng, taxor och avgifter i oktober.

Nämnderna ska ta fram och anta en verksamhetsplan senast i januari månad efter Kommunfullmäktiges beslut om budget.

Verksamhetsplan behandlas av nämnd och skall innehålla följande punkter:

- 5.1 Nämndens verksamhetsområde och uppdrag
- 5.2 Ekonomisk sammanfattning
- 5.3 Effektivisering och verksamhetsutveckling
- 5.4 Identifierade utvecklingsområden för 2027
- 5.5 Mål för verksamheten
- 5.6 Strategiska nyckeltal för ekonomi, kvalitet och volym
- 5.7 Plan för konkurrensprövning
- 5.8 Uppföljning och insyn av utförare
- 5.9 Lokaler (Lokalförsörjningsplan)
- 5.10 Peng, taxor och avgifter
- 5.11 Riktade bidrag
- 5.12 Intern kontroll
- 5.13 Framåtblick
- 5.14 Sammanställning av drift- och investeringsbudget (gäller KS)

5.1 Nämndens verksamhetsområde och uppdrag

En kort beskrivning av nämndens verksamhetsområde och grunduppdrag utifrån bland annat delegationsordningen etcetera.

5.2 Ekonomisk sammanfattning

En ekonomisk sammanfattning i form av en tabell med förklarade kommentarer.

5.3 Effektivisering och verksamhetsutveckling

Kommunens ambition är att använda kommunens gemensamma resurser på ett smart och effektivt sätt, för att få ut mesta och bästa möjliga verksamhet för kommuninvånarnas skattepengar. En förutsättning för att på lång sikt kunna erbjuda tjänster av hög kvalitet är att verksamheterna ständigt ser över sina processer och effektiviserar hela eller delar av dessa. För Österåkers kommun är effektivitet ett begrepp som innehåller både ett kvalitetsperspektiv, likväl som ett ekonomiskt perspektiv. Ur ett kvalitetsperspektiv handlar effektivitet om att göra rätt saker, vid rätt tidpunkt, att möta behov och förväntningar, och att leverera tjänster som upplevs som meningsfulla, tillgängliga och rättssäkra. Ur ett ekonomiskt perspektiv handlar effektivitet om att uppnå uppsatta mål eller ambitionsnivåer med så låg resursförbrukning som möjligt. Det kan exempelvis handla om att minimera onödiga kostnader och insatser, att prioritera insatser som ger goda effekter, att skapa så mycket värde som möjligt för varje skattekrona.

Under rubriken beskriver nämnderna hur de kommer att arbeta med verksamhetsutveckling för att utveckla kvaliteten och/eller effektiviteten i verksamheterna. Utgångspunkt ska tas i strategi för verksamhetsutvecklings fem strategiska spår.

Nämnder som specifikt anvisas en effektivisering ska också beskriva hur man tar sig an den.

I arbetet med nämndernas verksamhetsplan ska barnperspektivet och barns rättigheter beaktas. Därför får inte besparingar och effektiviseringar innebära en försämring som inskränker barnets ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

5.4 Identifierade utvecklingsområden för 2027

Under den här rubriken skriver nämnden fram sina identifierade utvecklingsområden som de ska fokusera på under nästkommande år. Utvecklingsområden ska ha identifierats genom verksamheternas systematiska

kvalitetsarbete, men kan också utgå från de framtida behov som finns i verksamheterna.

Avsnittet bör innehålla valda utvecklingsområden, en förklaring till varför man valt dessa områden och vad man planerar att genomföra för projekt, aktiviteter med mera i anslutning till detta.

5.5 Mål för nämnden

Österåker har en vision och fyra övergripande mål som styr nämndernas arbete, tillsammans med eventuella nationella målsättningar och lagkrav.

Nämnderna ska inför kommande budgetår sätta verksamhetsspecifika resultatmål till varje övergripande mål. Resultatmålen ska peka ut särskilt prioriterade områden för nämnden kommande år och ska i hög grad fokusera på *resultat och effekter ur ett brukar- och invånarperspektiv*. Målen kan med fördel ha en tydlig koppling till nämndens identifierade utvecklingsområden i avsnitt 5.4.

Det är viktigt att upprätta *påverkbara* resultatmål med resultatindikatorer och mätmetoder som med fördel är direkt kopplade till nämndens grunduppdrag och till kommunens strategiska styrdokument. Detta ger möjlighet till en förstärkt styrning och en bättre uppföljning av verksamheten.

Samtliga resultatmål, indikatorer och satta målnivåer ska motiveras och utvecklas i textavsnitten under respektive inriktningsmål, liksom *hur* målen ska uppnås under året/åren. Målen och indikatorer läggs in i Stratsys, liksom målnivåer. Vill man ha stöd i arbetet med mål och indikatorer går det bra att höra av sig till avdelningen för kvalitet och hållbarhet.

Hållbarhetsbedömning – ny metod för att sätta hållbarhetsmål

Varje nämnd ska sätta 2–4 resultatmål med resultatindikatorer inom hållbarhet, kopplat till mål fyra, varav minst ett resultatmål ska avse miljö och klimat.

För att underlätta målarbetet har ett stödmaterial för att göra en hållbarhetsbedömning tagits fram. Metoden utgår från Österåkers hållbarhetsprogram och avser att peka ut var nämnden har störst rådighet att bidra. Österåkers hållbarhetsprogram består av Miljö- och klimatprogram 2030, Program för social hållbarhet och folkhälsa 2030, samt Program för ekonomisk hållbarhet. Respektive program pekar ut prioriterade målområden för kommunens hållbarhetsarbete.

Hållbarhetsbedömningen hjälper nämnden att identifiera vilka målområden i ovannämnda program som är mest relevanta för verksamheten att arbeta med. Metoden avser att peka ut var det finns störst rådighet att påverka och bidra till de övergripande hållbarhetsmålen. Det rekommenderas därför att tillämpa denna metod med stöd av hållbarhetsstrategi när målen sätts.

5.6 Strategiska nyckeltal för ekonomi, kvalitet och volym

För att få en bred bild av nämndens verksamhetsområden är det viktigt att identifiera och följa nyckeltal som visar på verksamhetens kostnader, produktivitet och kvalitet, samt eventuella samband mellan dessa.

Verksamhetsplanen ska även innehålla en kortfattad beskrivning och motivering av valda nyckeltal och dess eventuella målnivåer.

Sammanställningen av nyckeltal ska ge en helhetsbild av verksamhetens olika delar och ska innehålla både ekonomiska mått, kvalitetsmått och prestationsmått (volym). Exempel på viktiga nyckeltal för alla nämnder att följa är exempelvis sjukskrivningstal, personalomsättning, HME, eventuella nettokostnadsavvikelse och volym.

5.7 Plan för konkurrensprövning

Ett av kommunens strategiska områden i Österåkers vision är valfrihet och Österåker är en kommun som präglas av en mångfald av utförare.

Kommunen välkomnar initiativ från utomstående och egna medarbetare att utmana kommunen i syfte att överta verksamhet i andra driftsformer, så kallad utmanarrätt. All kommunal verksamhet kan utmanas, förutom myndighetsutövning och strategiska ledningsfunktioner. Ambitionen är att förändra och utveckla kommunens verksamhet genom att öka mångfalden i utbudet av tjänster och därmed öka valfriheten, samtidigt som skattebetalarnas medel används effektivt.

I nämndernas verksamhetsplan ska det finnas en plan för konkurrensprövning, där alternativa utförare ges möjlighet att konkurrera med kommunala utförare om välfärdstjänster. Av planen ska framgå vilka verksamheter som är konkurrensutsatta och vilka som inte är det. Om verksamheter kan komma att konkurreras ska även det redovisas i planen.

5.8 Uppföljning och insyn av utförare

Kommunens välfärdstjänster levereras av både privata alternativ och kommunens egenregi, vilket ger invånare och brukare stor möjlighet att välja utförare. I modellen för mål- och resultatstyrning i Österåker lyfts vikten av att följa upp *all* verksamhet som finansieras av kommunala medel. Uppföljning av verksamheternas resultat, analys av dessa, samt förslag till korrigerande eller kvalitetshöjande åtgärder är centrala element i kommunens mål- och resultatstyrningsmodell.

Nämnder som inom ramen för sitt grunduppdrag upphandlar utförare eller *på annat sätt finansierar produktion av välfärdstjänster*, ska här på ett kortfattat sätt beskriva på vilket sätt nämnden följer upp utförarnas resultat, samt på vilket

sätt dessa görs tillgängliga för kommuninvånarna. Det finns ett program som reglerar vad som ska följas upp och på vilket sätt. Det finns även en särskild mall i Stratsys framtagna där nämnden kan beskriva uppföljningen mer utförligt, som med fördel kan biläggas verksamhetsplanen. Den egna regin ska här jämföras med andra utförare och uppföljningen av de kommunala utförarna ska därmed planeras och dokumenteras på samma sätt under denna rubrik.

5.9 Lokalförsörjning för nämndens verksamheter

Kommunen ska bedriva verksamhet i ändamålsenliga lokaler. Nämnderna ska ha en plan för sitt lokalbehov på kort och lång sikt. Planen ska följa kommunens lokalpolicy och fokusera på koncepttänkande, effektiv användning och ändamålsenliga lokaler.

En sammanfattning av lokalbehovet, som i första hand avser de kommande tre åren, men med utblick på tio år, ska ingå i nämndernas verksamhetsplaner och sammanställas av Kommunstyrelsen.

Lokalenheten kommer att stötta nämnderna i framtagandet av planen.

5.10 Peng, taxor och avgifter

Peng, taxor och avgifter påverkar kommunens ekonomi och verksamheternas finansieringsgrad. Av princip beslutar därför Kommunfullmäktige alla typer av peng, taxor och avgifter. Pengnivåer, taxor och avgifter ska vara tagna i nämnd senast den 4 september.

Även Kommunstyrelsen ska ta fram peng, taxor och avgifter för berörda verksamheter inom respektive förvaltning. Dessa ska vara inlagda och klarmarkerade i Stratsys senast den 4 september.

5.11 Riktade bidrag

Kommunen har möjligheter att söka och få olika typer av bidrag, exempelvis riktade statsbidrag. Av nämndernas verksamhetsplan ska framgå hur mycket och vilka olika typer av bidrag som har beräknats i utfall 2025, budget 2026, prognos 2026 och budget 2027.

5.12 Intern kontroll

En risk- och väsentlighetsanalys har genomförts av en arbetsgrupp i Kommunstyrelsens förvaltning, vilket har resulterat i fyra kommungemensamma kontrollmoment som ska ingå i samtliga nämnders internkontrollplaner. De fyra centrala kontrollmomenten fokuserar i hög grad

på att kontrollera dels huruvida fastställda riktlinjer och rutiner efterföljs i organisationen, dels på insatser för att motverka välfärdsbrott.

- 1) Det finns fastställda rutiner för att rätt personer har behörighet till system
- 2) Bakgrundskontroller av leverantörer utförs vid direktupphandling
- 3) Delegationsbeslut är fattade enligt nämndens delegationsordning
- 4) Kommunen faktureras rätt pris enligt avtal

Det första kontrollmomentet handlar om att säkerställa att det finns fastställda rutiner för varje system kring vem som har tillgång till systemet och enligt vilken behörighetsgrad. Det ska också finnas rutiner för att säkerställa att personer som slutat eller som inte längre ska ha behörighet avslutas i rätt tid. Kontrollen genomförs inför delår och helår av respektive nämnd.

Det andra kontrollmomentet handlar om att säkerställa att det genomförs korrekta och väsentliga bakgrundskontroller av leverantörer i samband med upphandling. Detta gäller direktupphandlingar på ett värde upp till 300 tkr som nämnderna ansvarar för själva. Det framgår av upphandlingsdokumenten vilken bakgrundskontroll som ska göras och hur detta ska genomföras. Stickprover görs inför delår och helår av nämnderna.

Det tredje kontrollmomentet handlar om att säkerställa att de delegationsbeslut som fattas är beslutade enligt nämndens delegationsordning. Här görs stickprover inför delår och helår på rapporterade delegationsbeslut från två nämndsmöten under våren (inför delår) och två nämndsmöten under hösten (helår).

Det fjärde kontrollmomentet handlar om att säkerställa att kommunen faktureras rätt pris enligt det som är avtalat med leverantör. Stickprov genomförs av nämnderna varje kvartal där man väljer ut tre fakturor som härrör avtal av mindre värde (upp till 700 tkr) och tre fakturor som härrör avtal av högre värde (över 700 tkr).

Genomförd kontroll ska dokumenteras i Stratsys vy för intern kontroll och kommenteras om det finns avvikelser. Vid avvikelser ska åtgärder anges.

Utöver de centralt beslutade kontrollmomenten ska nämnderna genomföra en egen risk- och väsentlighetsanalys för att få fram ett antal kontrollmoment som är verksamhetsspecifika inom området *oegentligheter, jäv och korruption*.

5.13 Framåtblick

Nämnderna ska bevaka förändring av omvärldsfaktorer som kan påverka kommunens förmåga att klara att leverera tjänster på sikt, både ur ett ekonomiskt och ur ett verksamhetsperspektiv.

Nämnderna ska i avsnittet lyfta planerade förändringar i den egna verksamheten. De ska dessutom anlägga ett längre perspektiv och lyfta fram trender, nya lagar och regler som är på gång etcetera. I samband med framåtblicken görs en riskbedömning kopplat till utvecklingen med eventuella konsekvenser för verksamheten och kommunen.

5.14 Sammanställning av drift- och investeringsbudget (gäller KS)

Planering av framtida investeringar, det vill säga strategiska investeringar, investeringar på grund av demografiska förändringar och reinvesteringar, är en möjlighet inom kommunens olika verksamhetsområden.

I avsnittet ska motiveringar för föreslagna investeringar tydligt framgå, liksom driftkostnads kalkylen för helår.